

Kapitalisme is de enige echte groeimotor

De jongste twee eeuwen steeg het wereldinkomen spectaculair. Een stijging met een factor 119. Met een wereldbevolking van één miljard in 1800 tot voorbij de zeven miljard vandaag, zorgde dit voor een toename van het wereldinkomen per hoofd met een factor 17.

Deze historische records werden in determinerende mate mogelijk gemaakt door het kapitalisme met haar drie hoofdbestanddelen: eigendomsrechten, een rechtstaat en vrije markten.

Sedert de economische liberalisering door Deng Xiaoping in China vanaf het einde van de jaren 70 en het uiteenvallen van de Sovjet-Unie op het einde van de jaren 80, werden daarenboven een twee miljard mensen uit de absolute armoede getrokken.

Dat zorgde voor een daling in de globale inkomensongelijkheid. De middenklassen vanuit wereldstandpunt gezien, deed het zeer goed. Zo zagen tussen 1988 en 2011 de inkomenstrekkers in de percentielen 45 to 65, gemeten van laag naar hoog, hun reële inkomen verdubbelen. Een hoog percentage in deze twee decielen zijn Chinezen. En het reële inkomen in de percentielen 80 tot 95 stagneerde. Dit zijn de middenklassen van de hoge-inkomenslanden. Maar in die ontwikkelde landen steeg voorheen, tussen 1950 en 1990, het per capita inkomen wel met een factor 3 tot 4.

Dat zijn onevenaarbare records in de wereldgeschiedenis. Niemand zou dat rond 1800 hebben durven dromen. Men denke maar aan het pessimisme van de bevolkingstheorie van Malthus en van het Rapport van Rome van de jaren 70 over de grenzen van de groei.

Deze opzienbarende economische ontwikkelingen staan in schril contrast met de eeuwen voor de aanvang van het kapitalisme rond 1800. Voor zelfs maar een verdubbeling van het wereldinkomen waren toen meerdere eeuwen nodig. Daarenboven was de volatiliteit van dat inkomen hoog. Cyclussen van stijgende welvaart lokten meestal een bevolkingsaanwas uit, wat dan weer uitmondde in verarming en een terug dalende of stagnerende bevolking, vaak via oorlogen, epidemieën en natuurrampen.

Markten als belangrijkste bron van de grootste welvaart ooit voortgebracht, het is een feit. Maar het bewustzijn daarvan is ver zoek. Daarvan getuigt het huidige economische debat in het Westen.

Het succes van het systeem voedt haar critici. Die critici vindt men zowat overal. Enerzijds plukken ze gretig mee de vruchten van het overdonderende succes van het kapitalisme. Maar anderzijds wordt in een soort van masochistische roes continu gezaagd aan de poten van dit succesverhaal. Wie die critici zijn, waarom ze kritisch werden en waar zij hun mosterd halen, is een verhaal apart.

Dit unieke succesverhaal - althans tot nu - is des te merkwaardiger omdat in de loop der tijden het vrije markt systeem nooit op veel bijval of sympathie heeft mogen rekenen. Zelfs niet bij economen die door hun vorming de unieke bijdrage van eigendomsrechten, de rechtstaat en de vrije markt voor de politieke en economische ontwikkeling van de mensheid, zouden moeten inzien.

Economen gaan niet vrij uit. Sedert de Keynesiaanse revolutie van de jaren 30 concentreren ze zich sterk op de wijze waarop de fiscale, monetaire en regulatie politiek - telkens meer ervan - verondersteld wordt groei te stimuleren. Echter, het overmatige gebruik van staatsuitgaven, belastingen, stimulerende geldpolitiek en marktinterventies, heeft er uiteindelijk alleen maar toe

geleid dat die groei in het Westen over de laatste decennia altijd maar verminderde. Een illustratie van het welbekende feit dat wat men met uiterste nadruk nastreeft meestal niet wordt verwezenlijkt.

De nooit geziene schuldenberg van vandaag is daar het resultaat van. Ondertussen blijven die globale schulden alleen maar toenemen, wat de toekomstige groei nog meer hypothekeert. Het potentieel van de maatschappij wordt er aanzienlijk door aangetast. Omdat de aandacht daarbij meer en meer wordt afgeleid van de echte pijlers van de welvaart. Deze diagnose werd sedert 2000 enkel maar versterkt. De collectieve wil om marktkrachten te herstellen ontbreekt. Dat zijn de zogenaamde structurele hervormingen waarvan nu zo vaak sprake is, maar waarvan zo bitter weinig wordt doorgevoerd. De monetaire politiek doet alsof ze dit gemis kan opvangen. Dat zal uiteindelijk nog zwaarder wegen op de toekomstige groei. Omdat meer schuld nu alleen maar groei van morgen naar vandaag transfereert.

Dit alles betekent weliswaar geenszins dat de taken van de overheid onbelangrijk zouden zijn. Integendeel. Een goede en billijke werking van de markt veronderstelt een sterke maar magere overheid die weerstand biedt aan lobbying. Geen overheid als belangrijke directe groei-agent. Wel als architect en garantiegiver van een maatschappelijk en juridisch kader waarbinnen groei kan gedijen. Bij een te groot overheidsbeslag loopt de overheid in de weg. Want hoe groter het overheidsbeslag, hoe nauwer de banden van de overheid met meer en meer belangengroepen en grote ondernemingen, en hoe groter de privilegiejacht of de organisatie en verdediging van vele groepsbelangen, onder meer via wetgeving, en dit alles ten nadele van het algemeen belang.

In 2000 stelde de Peruviaanse econoom Hernando de Soto dat ontwikkelingslanden lijden aan te weinig kapitalisme. Of waarom het kapitalisme werkt – of werkte - in het Westen en niet elders. Een reden daarvoor is de afwezigheid van eigendomsrechten. Niet enkel materiële eigendom, maar ook persoonsgebonden eigendom zoals de zelfbeschikking. Afwezigheid van eigendomsrechten impliceert onder meer ook een afwezigheid van elementaire financiële diensten voor minderbedeelden. Een voorbeeld. Velen in arme landen bezitten wel land en een huis, maar die de facto eigendom is niet formeel genotuleerd via akten en een kadaster. Daardoor kan dat bezit geen dienst doen als onderpand voor een lening om daarmee een onderneming op te richten. Even teleurstellend is de afwezigheid in veel ontwikkelingslanden, en ook in een aantal ontwikkelde landen, van een rechtstaat die naam waardig. Niet enkel het bestaan van eigendomsrechten is belangrijk, ze moeten ook worden afgedwongen. En daar is een sterke rechtstaat voor nodig.

Eigendomsrechten als hoofdbestanddeel van het kapitalisme. Met als eenvoudige maar essentiële boodschap dat, als de vrucht van arbeid niet kan worden beschermd tegen willekeur, de prikkel tot arbeid en tot het nemen van initiatief vermindert of verdwijnt. Dit is nog steeds het geval in grote delen van de wereld. De Arabische lente begon in Tunesië in december 2010 toen een jonge man geen toelating kreeg een handeltje in groenten op te starten.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat de economische prestatie van landen in sterke mate samenhangt met het bestaan van goed gedefinieerde en beschermde eigendomsrechten.

In 1957 onderzocht de Nobelprijswinnaar economie Robert Solow wat de groei verklaarde. Hij vond dat land, arbeid en kapitaal maar een 20% van de VS groei kon verklaren. De resterende 80% waren toe te schrijven aan “al de rest”, zoals bv. het maatschappelijk kader, de technologische vooruitgang

en de vrije markt. Deze factoren zijn onderling gerelateerd en voeden elkaar. Bij elk ervan staat menselijk kapitaal centraal.

In termen van het begrip entropie (of onzekerheid) uit de thermodynamica kan men stellen dat een maatschappelijk bestel met lage entropie, of een betrouwbaar kader, de ideale raambedingung is waarbinnen vrije markten voor groei kunnen zorgen, of waar initiatieven met hoge entropie kunnen gedijen. Dat was het geval in het Westen over de laatste twee eeuwen.

In 1833 kwam Alexis de Tocqueville reeds tot deze 20/80 bevinding van Solow. Hij bezocht Engeland, toen het meest welvarende land ter wereld. De man wiens beschouwingen over de democratie nog altijd gezaghebbend zijn, verstond ook best de essentie van economische prestatie. Als niet-chauvinistische Fransman kwam hij tot de conclusie dat de sleutel van het Engelse succes bij de Engelsman zelf lag.

Volgende conclusies dringen zich op. Wie niet gelooft in de markt gelooft niet in de mens. Betuttelende regimes geloven niet in de mens. De historische evidentie dat kapitalisme groei creëert is verpletterend. Dit in tegenstelling tot collectivistische regimes die vooral begaan zijn met de herverdeling van de welvaart, maar uiteindelijk verworden tot verdelers van armoede. Want, voor de creatie van welvaart hebben ze geen recept. In het huidige economische debat wordt het kapitalistische kind met het vuile badwater weggegooid.

Frank Boll
Gedelegeerd Bestuurder Ecofis